

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej **R.**, so sídlom v **K.**, zastúpenej Advokátskou kanceláriou **J.**, so sídlom v **K.**, proti povinnej **J. S.**, bývajúcej v **L.**, **pre vymoženie 33,99 € s príslušenstvom a trov exekúcie**, vedenej na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 17 Er 1074/2010, Ex X., o dovolaní oprávnenej proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 13. júla 2011, sp. zn. 15 CoE 139/2011, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 13. júla 2011 sp. zn. 15 CoE 139/2011 a uznesenie Okresného súdu Lučenec z 20. januára 2011, č.k. 17 Er 1074/2010-29 a vec vracia Okresnému súdu Lučenec na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Lučenec uznesením z 20. januára 2011 č.k. 17 Er 1074/2010-29 zamietol žiadosť súdneho exekútora JUDr. M. J. o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie pod sp. zn. Ex X.. Rozhodnutie odôvodnil tým, že exekučným titulom je rozhodcovský rozsudok sp. zn. 2 C 488/2009 z 8.3.2010, ktorý vydal rozhodca Arbitrážneho súdu Košice podľa zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní (ďalej iba ZoRK). Tento rozsudok uložil povinnej zaplatiť priznané nároky oprávnenej z titulu dlžného poistného z poistenia na základe poistnej zmluvy č. 4325200011 z 27.2.2007 uzavretej medzi oprávnenou a povinnou. Prvostupňový súd vyvodil, že v predmetnej exekučnej veci sa vymáhalo plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy a že na zmluvný vzťah medzi poistníkom a poistencom je potrebné aplikovať ustanovenia spotrebiteľského práva. Predmetná zmluva obsahuje také podmienky, ktoré treba v zmysle platnej legislatívy posudzovať ako neprijateľné a v konečnom dôsledku za neplatné. Neprijateľné a neplatné je zmluvné dojednanie účastníkov o rozhodcovskej doložke v časti XV bod 2. Všeobecných poistných podmienok. Rozhodcovská doložka bola v čase uzatvárania

neprijateľnou podmienkou a od počiatku neplatnou v zmysle § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka účinného v čase uzatvárania zmluvy, ako aj smernice Rady č. 93/13/EHS. Spôsob, akým bola rozhodcovská doložka koncipovaná, nespĺňa podmienku uvedenú v písm.q/ bod 1. Prílohy citovanej smernice v tom smere, že rozhodcovské konanie bolo dojednané ako výlučný prostriedok riešenia sporov zo zmluvy, čo je neprijateľné. Rozhodcovský rozsudok vydaný v takomto konaní nemôže byť riadnym exekučným titulom na vykonanie exekúcie, keďže nie je materiálne vykonateľný.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie oprávnenej uznesením z 13. júla 2011 sp. zn. 15 CoE 139/2011 uznesenie okresného súdu potvrdil (§ 219 ods. 1 O.s.p.). Preskúmaním veci dospel k záveru, že súd prvého stupňa správne rozhodol. Prednostne sa zaoberal otázkou právomoci orgánu (rozhodcovského súdu), ktorý vydal exekučný titul. Zistenie o neplatnosti rozhodcovskej doložky je samo osebe postačujúcim dôvodom pre zamietnutie žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. Okresný súd správne konštatoval, že napriek formálnemu zneniu rozhodcovskej doložky reálne dochádza k narušeniu rovnováhy medzi zmluvnými stranami a to v neprospech spotrebiteľa (dlžníka). Spotrebiteľ nemal možnosť žiadnym spôsobom zmeniť obsah všeobecných poistných podmienok, ktoré sú súčasťou zmluvy o poistení, nemohol vyjednávať, jedinou alternatívou bolo prijatie alebo odmietnutie nároku oprávnenej ako celku. Uviedol, že nie je dôvodná ani odvolacia námietka oprávnenej, že okresný súd vo svojom procesnom postupe prekročil rámec preskúmvacej činnosti, ktorý mu zveril zákon č. 233/1995 Z.z. V zmysle ustanovenia § 44 ods. 2 prvá veta Exekučného poriadku súd preskúma žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, návrh na vykonanie exekúcie a exekučný titul. Ak je exekučným titulom rozhodcovský rozsudok, tak súlad rozhodcovského rozsudku ako exekučného titulu s § 45 ods. 1 ZoRK je hmotnoprávnym predpokladom na vykonanie exekúcie. Povinnosťou exekučného súdu je preskúmať aj exekučný titul a môže ho preskúmať z hľadísk vyjadrených v ustanovení § 45 ZoRK aj pokiaľ ide o materiálnu správnosť. Predmetný exekučný titul teda nie je vykonateľný. Nesúhlasil s námietkou oprávnenej, že ak okresný súd v danej veci nenariadil pojednávanie, odňal jej možnosť konať pred súdom. Uviedol, že exekučné konanie je konaním vykonávacím a nie konaním sporovým. Napokon aj sama oprávnená uviedla, že v exekučných konaniach sa spravidla pojednávania nenariaďujú, pretože vec sama už bola prejednaná v základnom konaní a dokazovanie nie je potrebné. Predmetný rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu v Košiciach nie je riadnym

exekučným titulom na vykonanie exekúcie v zmysle § 41 ods. 2 písm.d/ Exekučného poriadku. Pred podaním návrhu na vykonanie exekúcie neprebehlo riadne rozhodcovské konanie, ktorého výsledkom bol rozhodcovský rozsudok, na základe ktorého by mala byť vykonaná exekúcia.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala dovolanie oprávnená. Navrhla uznesenia oboch súdov nižších stupňov zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie okresnému súdu. Namietala odňatie jej možnosti konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p.) a súdy rozhodli vo veci, ktorá nepatrí do právomoci okresného i krajského súdu (§ 237 písm.a/ O.s.p.). Navyše rozhodnutie prvostupňového aj odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.). Oba exekučné súdy považovali predložené Všeobecné poistné podmienky a rozhodcovskú doložku za zásadné. Nenariadením pojednávania jej súdy odňali možnosť konať pred súdom, vyvrátiť alebo oslabiť právny názor, ktorý je základom pre rozhodnutie oboch stupňov súdov. Ďalej uviedla, že Exekučný poriadok ani iný právny predpis vnútroštátneho práva či práva EÚ neumožňuje exekučnému súdu skúmať prijateľnosť či neprijateľnosť rozhodcovskej doložky. Takáto právomoc exekučných súdov nevyplýva ani z judikatúry Európskeho súdneho dvora. Podľa názoru oprávnenej súdy nižších stupňov sa dopustili nesprávneho právneho posúdenia dvoch základných otázok a to, že dospeli k nesprávne záveru o neprijateľnosti rozhodcovskej doložky a nesprávne právne posúdili ustanovenia Exekučného poriadku a dospeli k nesprávne právne záveru, podľa ktorého sú oprávnené zamietnuť žiadosť na vydanie poverenia, resp. zastaviť exekúciu z dôvodu neprijateľnosti rozhodcovskej doložky.

Povinná sa k dovolaniu oprávnenej nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 31. januára 2012 sp. zn. 2 Cdo 5/2012 odmietol dovolanie oprávnenej a povinnej nepriznal náhradu trov dovolacieho konania. V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že v predmetnej veci prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 239 O.s.p., ani z ustanovenia § 237 O.s.p. a preto dovolanie oprávnenej v súlade s § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm.c/ O.s.p. pre neprípustnosť odmietol. S poukazom na právnu úpravu dovolacieho konania, nezaoberal sa uznesením odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti. V dovolacom konaní úspešnej povinnej nevznikli žiadne trovy.

Ústavný súd Slovenskej republiky na základe sťažnosti oprávnenej, nálezom z 10. júla 2013 sp. zn. II. ÚS 499/2012-47 rozhodol tak, že Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní

vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 5/2012 porušil základné práva a právo spoločnosti R., zaručené v čl. 48 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 5/2012 z 31. januára 2012 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky uložil povinnosť uhradiť spoločnosť R., trovy právneho zastúpenia v sume 323,48 € (slovom tristodvadsaťtri eur a štyridsaťosem centov) do rúk Advokátskej kancelárie J. do jedného mesiaca od právoplatnosti vyššie uvedeného nálezu.

Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze okrem iného uviedol :

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je viazaný právnym názorom ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý vyslovil v náleze z 10. júla 2013 sp. zn. II. ÚS 499/2012-47 (§ 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a postavení jeho sudcov a § 135 ods. 1 O.s.p.).

Ústavný súd uviedol, že v predmetnej veci okresný súd i krajský súd pri rozhodovaní o vydaní poverenia podľa § 44 ods. 2 Exekučného poriadku neobmedzili svoje skúmanie len na obsah exekučného titulu, návrhu na vykonanie exekúcie a žiadosti o vydanie poverenia, ale nad rámec toho preskúmali aj obsah poisťnej zmluvy s pripojenými všeobecnými podmienkami a na ten účel nimi vykonali listinný dôkaz. Z takto vykonaného listinného dôkazu dospeli súdy k (odchylnému) skutkovému stavu, na ktorom založili svoj právny záver o právnej povahe rozhodcovskej doložky ako neprijateľnej podmienky a v dôsledku toho o jej neplatnosti. Týmto

postupom v podstate znemožnili sťažovateľke uplatniť svoje právo priznané exekučným titulom, ktorého účinky (§ 37 rozhodcovského zákona) sa v zásade zhodujú s účinkami právoplatného rozsudku, teda právoplatne priznaného nároku. Za týchto okolností bolo podľa názoru ústavného súdu povinnosťou minimálne okresného súdu dať sťažovateľke priestor, aby sa zoznámila s dôkazmi, ktoré okresný súd vykonal, a skutkovými zisteniami, ktoré z nich vyvodzuje, a vyjadrila sa k nim, ako aj aby prípadne navrhla iné dôkazy na vyvrátenie týchto skutkových zistení. Uvedený priestor nevyhnutne nevyžaduje konanie pojednávania, vyžaduje však písomné alebo ústne vypočutie sťažovateľky k uvedeným otázkam. Len týmto postupom dôjde ku skutočnému naplneniu práva sťažovateľky na prerokovanie (takto vymedzenej odlišnej) veci „v jej prítomnosti“ a na „vyjadrenie sa k vykonaným dôkazom“, ktoré jej zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Okresný súd svojím postupom v rozpore s čl. 48 ods. 2 ústavy znemožnil realizáciu práva sťažovateľky na prerokovanie veci v jej prítomnosti a vyjadriť sa k vykonaným dôkazom pri rozhodovaní o vydaní poverenia na vykonanie exekúcie podľa § 44 ods. 2 Exekučného poriadku. Nesprávny postup, ktorým súd znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu procesné predpisy priznávajú, však konštantná judikatúra všeobecných súdov i právna veda zhodne považujú za odňatie možnosti konať pred súdom (porov. napríklad 3 Cdo 132/2012, 5 Cdo 375/2012, 6 Cdo 467/2012, Bajánková, J. In: Števček, M., Ficová, S., a kol. : Občiansky súdny poriadok, Komentár, Praha : C.H. BECK, 2009, s. 671), ktoré v zmysle § 237 písm.f/ a § 243b ods. 1 a 2 O.s.p. vždy zakladajú prípustnosť a dôvodnosť dovolania. Opačný výklad najvyššieho súdu preto nemožno považovať za ústavne konformný, v dôsledku čoho bolo potrebné vysloviť porušenie základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

Sťažovateľka v odvolaní aj dovolaní vytýkala súdom, že vzali do úvahy listinné dôkazy bez toho, aby ich vykonali na pojednávaní, čo bez ich vykonania na pojednávaní nebolo prípustné. Napriek takto konštruovaným odvolacím a dovolacím námietkam najvyšší súd k namietaným ústavnoprávnym aspektom žiadne stanovisko nezaujal. Pritom sťažovateľka sa argumentačne opierala najmä o nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 60/04. Až vo vyjadrení predsedu najvyššieho súdu v konaní vedenom ústavným súdom bol vyslovený názor, že uvedený nález sa týka inej procesnej situácie, a preto nebolo možné naň prihliadnuť.

Možno povedať, že nezaujatie žiadneho stanoviska k namietanej ústavnej nekonformnosti postupu okresného súdu, ktorý konal a rozhodol bez nariadenia pojednávania, znamená podľa názoru ústavného súdu arbitrárnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, a tým zásah do základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy. Na uvedenom zásadnom závere nič nemení skutočnosť, že najvyšší súd v konaní vedenom ústavným súdom doplnil chýbajúcu argumentáciu. Takýmto spôsobom totiž nie je možné nedostatok odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu zhojiť, pretože k nemu došlo mimo kontradiktórneho rámca dovolacieho konania. Okrem toho nejde o právny názor senátu, ktorý vo veci rozhodoval (*mutatis mutandis* II. ÚS 433/2012).

Zo skutkových okolností predmetnej veci je zrejmé, že okresný súd i krajský súd odopreli vykonanie rozhodcovského rozsudku znejúceho v prospech sťažovateľky v podstate z toho dôvodu, že rozhodcovskú doložku na ňom založenú predbežne posúdili ako neplatnú. Podľa názoru ústavného súdu je tak vzhľadom na citovanú judikatúru EŠLP zrejmé, že na konanie pred všeobecnými súdmi sa vzťahovalo ustanovenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Podľa stálej judikatúry EŠLP je obsahom práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru aj právo na kontradiktórne konanie a rovnosť zbraní, čo znamená, že každému účastníkovi sa poskytne primeraná možnosť oboznámiť sa so stanoviskom a dôkazmi protistrany, prípadne predloženými inými osobami alebo obstaranými súdom, a vyjadriť sa k nim za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s protistranou (porov. čiastočne Grjaznov proti Rusku, sťažnosť č. 19673/03, rozsudok z 12. júna 2012, ods. 53 a 54 a tam citovaná prejudikatúra).

Okresný súd ani krajský súd pri svojom rozhodovaní nevytvorili také podmienky, aby pri vykonaní určitého (a v okolnostiach veci rozhodujúceho) dôkazu bez toho, aby dali sťažovateľke akúkoľvek možnosť sa k nemu vyjadriť.

S poukazom na uvedené, právne závery ústavného súdu aj rozhodnutia okresného i krajského súdu sú neodôvodnené, nepreskúmateľné a vykazujú arbitrárnosť. Tým súdy odňali dovolateľke možnosť konať pred súdom. To zakladá v predmetnej veci prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p. a tým aj dôvodnosť podaného dovolania. Dovolací súd poukazuje na uvedené právne názory ústavného súdu v predmetnom náleze ako celok (a na ne

odkazuje v celosti), ktorými je okresný súd viazaný, najmä ústavnokonformným výkladom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o dokazovaní a ustanoveniami § 44 ods. 2 Exekučného poriadku.

Na druhej strane však dovolací súd dáva do pozornosti rozhodovaciú prax ústavného súdu v obdobných veciach (viď uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2013 II. ÚS 160/2013-17, kde sťažnosti dovolateľky boli odmietnuté.

Z vyššie uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaním napadnuté uznesenie krajského súdu aj okresného súdu zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Lučenec na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. novembra 2013

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová